

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

251

Na temelju članka 50. stavka 4. Zakona o vodama (»Narodne novine«, broj 153/09, 130/11) i članka 11. stavka 2. Zakona o gnojivima i poboljšivačima tla (»Narodne novine«, broj 163/03, 40/07), ministar poljoprivrede donosi

I. AKCIJSKI PROGRAM

ZAŠTITE VODA OD ONEČIŠĆENJA UZROKOVANOG NITRATIMA POLJOPRIVREDNOG PODRIJETLA

Opće odredbe

Članak 1.

Akcijski program zaštite voda od onečišćenja uzrokovanog nitratima poljoprivrednog podrijetla (u daljnjem tekstu: Program) sadrži:

- cilj donošenja,
- tumačenje pojmova,
- obveznike primjene uvjeta i mjera,
- uvjete i način primjene gnojiva,
- opća načela korištenja gnojiva,
- mjere skladištenja i zbrinjavanja stajskog gnoja,
- razdoblje primjene,
- završne odredbe.

Cilj donošenja

Članak 2.

Cilj ovoga Programa je zaštita voda od onečišćenja uzrokovanog nitratima poljoprivrednog podrijetla radi postizanja dobrog stanja vodnih tijela površinskih i podzemnih voda i sprečavanja pogoršanja već dostignutog stanja vodnih tijela u pogledu onečišćenja nitratima poljoprivrednog podrijetla.

Tumačenje pojmova

Članak 3.

U smislu ovoga Programa pojedini izrazi imaju sljedeće značenje:

1. »*Gnojiva*« jesu tvari čija je glavna namjena ishrana bilja.
2. »*Gnojivo s dušikom*« je svako gnojivo koje sadrži dušik ili dušikove spojeve koji se primjenjuju na poljoprivrednim površinama s ciljem poboljšanja uvjeta za ishranu biljaka, a uključuje kruti stajski gnoj, gnojovku, gnojnicu, kompost i otpadni mulj.
3. »*Stajski gnoj*« je kruti stajski gnoj, gnojovka, gnojnica i stajski gnoj kao organski gnoj u prerađenom obliku.
4. »*Kruti stajski gnoj*« je smjesa stelje, krutih i tekućih životinjskih izlučevina različitog stupnja biološke razgrađenosti, stabilnosti i zrelosti.
5. »*Gnojovka*« je polutekuće stajsko gnojivo, smjesa krutih i tekućih životinjskih izlučevina, tj. stajski gnoj uglavnom bez stelje.
6. »*Gnojnica*« je tekući stajski gnoj, najčešće smjesa tekućih životinjskih izlučevina i otpadnih voda (obično nastaje kao tekući ostatak izlučevina koje stelja ne uspije upiti).
7. »*Kompost*« je organsko gnojivo i poboljšivač tla proizveden kontroliranom biooksidativnom razgradnjom različitih smjesa sastavljenih prvenstveno od različitih biljnih ostataka, ponekad pomiješanih s organskim gnojivima i/ili životinjskim ostacima, a sadrži ograničene količine mineralnih tvari.
8. »*Otpadni mulj*« je mulj:
  - iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda iz kućanstava i gradova te iz drugih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda koje su sadržajem slične otpadnim vodama iz kućanstava i gradova,
  - iz septičkih jama i drugih sličnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda,
  - iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda koji nisu spomenuti u prvoj i drugoj alineji ove točke.
9. »*Obrađeni mulj*« je otpadni mulj podvrgnut biološkoj, kemijskoj ili toplinskoj obradi, dugotrajnom skladištenju ili bilo kojem drugom postupku kojim se znatno smanjuju fermentabilnost i opasnosti po zdravlje koje bi proizašle iz njegovog korištenja.
10. »*Organsko gnojivo*« je gnojivo koje sadrži biljna hranjiva u obliku organskih tvari biljnog ili životinjskog podrijetla.
11. »*Mineralna gnojiva*« jesu tvari čija je glavna namjena ishrana biljaka, a u kojem su deklarirana hranjiva u obliku anorganskih soli dobivenih ekstrakcijom i/ili fizikalnim i/ili kemijskim industrijskim postupcima.
12. »*Primjena*« je dodavanje gnojiva u tlo (raspodjelom po površini tla, injektiranjem u tlo, unošenjem u tlo ispod površine ili miješanjem s površinskim slojem tla) na biljku ili oboje.
13. »*Onečišćenje*« je izravno ili neizravno odlaganje ili primjena gnojiva s dušikom koje za posljedicu ima prekomjerni unos dušikovih spojeva iz poljoprivrednih izvora u vodni okoliš, na način da uzrokuje opasnost za ljudsko zdravlje, šteti živim organizmima i vodnom ekosustavu, šteti pogodnosti korištenja voda ili onemogućuje druge načine korištenja voda.
14. »*Domaće životinje*« jesu životinje navedene u Tablici 1. Dodatka I. koji se nalazi u prilogu i čini sastavni dio ovoga Programa, a uzgajaju se radi ostvarivanja koristi.

15. »*Uvjetno grlo*« (u daljnjem tekstu: UG) je usporedna vrijednost domaćih životinja svedena na masu od 500 kg.

16. »*Poljoprivredna površina*« je oranica, višegodišnji nasad, livada i pašnjak.

Obveznici primjene

Članak 4.

1. Obveznici primjene uvjeta i mjera propisanih ovim Programom su poljoprivredna gospodarstva s poljoprivrednim površinama i/ili objektima unutar područja proglašениh ranjivim područjima prema Odluci o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj (»Narodne novine«, broj 130/12).

2. Uvjeti i mjere propisani ovim Programom smatraju se preporukom poljoprivrednim gospodarstvima s poljoprivrednim površinama i/ili objektima izvan ranjivih područja iz točke 1. ovoga članka.

Uvjeti i način primjene gnojiva

Članak 5.

1. Gnojiva se koriste na način da se ostvare osnovni ciljevi gnojidbe:

- postizanje stabilnog, visokog i isplativog prinosa dobre kakvoće,
- optimalna opskrba usjeva hranjivima,
- održavanje ili popravljivanje plodnosti tla.

2. Osnovni ciljevi gnojidbe podrazumijevaju vrstu, količinu i oblik biljnih hranjiva te način i vrijeme korištenja koji osiguravaju:

- najveću iskoristivost dodanih hranjiva,
- najmanji gubitak hranjiva,
- najmanji prijenos hranjiva u vode,
- zaštitu okoliša.

Članak 6.

1. Gnojiva se koriste u skladu s potrebama biljaka za hranjivima pri čemu se uzima u obzir:

- očekivana razina proizvodnje i kakvoća prinosa,
- količina hranjiva u tlu na temelju kemijske analize tla,
- hranjiva unesena u tlo gnojidbom,
- hranjiva iznesena iz tla prinosom,
- pH vrijednost tla, količina humusa u tlu i tekstura tla,
- uvjeti i tehnološki postupci tijekom proizvodnje.

2. Kemijska analiza tla provodi se za sljedeće parametre:

- sadržaj ukupnog, nitratnog i amonijskog dušika (N),
- sadržaj fosfora (P₂O₅),
- sadržaj kalija (K₂O),
- pH tla,
- sadržaj humusa u tlu.

3. Kemijska analiza iz točke 2. ovoga članka provodi se u laboratorijima za analizu tla, svake proizvodne godine, na uzorcima tla s najmanje jedne četvrtine poljoprivrednih površina gospodarstva.

4. Uz primjenu načela navedenih u točki 1. ovoga članka, gnojidba dušikom ne može biti viša od količine propisane u Dodatku II. koji se nalazi u prilogu i čini sastavni dio ovoga Programa.

Članak 7.

Evidencija korištenja gnojiva na poljoprivrednom gospodarstvu vodi se kako je propisano u Dodatku III. koji se nalazi u prilogu i čini sastavni dio ovoga Programa.

Opća načela korištenja gnojiva

Članak 8.

1. Gnojiva s dušikom se unose u tlo u vrijeme pogodno za agrotehničke zahvate, osim u slučajevima kada je to ovim Programom zabranjeno.

2. Na poplavljenim područjima gnojivo se unosi u tlo po završetku razdoblja poplave.

3. Strojevi za primjenu gnojiva moraju ispunjavati sve tehničke zahtjeve kako bi se osigurala kontrolirana i pravilna primjena gnojiva te mogućnost ravnomjerne raspodjele, sa što manjim gubicima.

4. Kod primjene mineralnih gnojiva mora se osigurati da nema preklapanja prohoda rasipača/raspodjeljivača, odnosno stvaranja dvostrukih prohoda ili praznih mjesta na poljoprivrednoj površini.

5. U područjima zona sanitarne zaštite izvorišta vode za piće zabrana primjene gnojiva s dušikom provodi se sukladno odredbama posebnog propisa kojim se određuju uvjeti za utvrđivanje zona sanitarne zaštite izvorišta. U područjima zona sanitarne zaštite izvorišta gdje nije zabranjena primjena gnojiva s dušikom provode se mjere i uvjeti propisani ovim Programom.

Članak 9.

1. U tijeku jedne kalendarske godine poljoprivredno gospodarstvo može gnojiti poljoprivredne površine stajskim gnojem do sljedećih graničnih vrijednosti primjene dušika:

- 210 kg/ha dušika (N), dozvoljena primjena u razdoblju od 4 godine od dana stupanja na snagu ovoga Programa,
- 170 kg/ha dušika (N), dozvoljena primjena nakon isteka razdoblja iz alineje 1. ove točke.

2. Primjena stajskog gnoja provodi se na način da se gubici dušika smanje na najmanju moguću mjeru.

3. U cilju smanjivanja gubitaka dušika stajski gnoj primjenjuje se kako slijedi:

- gnojidba stajskim gnojem provodi se na način da se spriječi hlapljenje amonijaka, pri čemu treba voditi računa o stadiju vegetacije, vremenskim razmacima primjene, temperaturi i vlažnosti zraka te osunčanosti,
- na nezasijanim površinama potrebno je stajski gnoj što prije unijeti u tlo,
- stajski gnoj treba jednakomjerno rasporediti po površini tla,
- gnojovku prije gnojenja treba promiješati.

4. Količina dušika u stajskom gnoju dobivenom godišnjim uzgojem domaćih životinja, preračunata na UG, propisana je u Tablici 2. Dodatka I. ovoga Programa.

Članak 10.

U cilju smanjivanja gubitaka dušika ispiranjem i isparavanjem zabranjuje se:

1. gnojenje gnojnicom i gnojovkom na svim poljoprivrednim površinama bez obzira na pokrov u razdoblju od 15. studenoga do 15. veljače;
2. gnojenje gnojnicom i gnojovkom raspodjelom po površini bez unošenja u tlo na svim poljoprivrednim površinama u razdoblju od 1. svibnja do 1. rujna.

Članak 11.

Zabranjena je primjena gnojiva:

- na tlu zasićenom vodom,
- na tlu prekrivenom snježnim pokrivačem,
- na zamrznutom tlu,
- na poplavljenom tlu,
- na nepoljoprivrednim zemljištima,
- na 20 m udaljenosti od vanjskog ruba korita jezera ili druge stajaće vode,
- na 3 m udaljenosti od vanjskog ruba korita vodotoka širine korita 5 metara ili više,
- na nagnutim terenima uz vodotokove, s nagibom većim od 10% na udaljenosti manjoj od 10 m od vanjskog ruba korita vodotoka,
- pomiješanog s otpadnim muljem,
- podrijetlom s poljoprivrednih gospodarstava na kojima su utvrđene bolesti s uzročnicima otpornim na uvjete u gnojišnoj jami.

Članak 12.

1. Najveća dozvoljena količina primjene stajskog gnoja na poljoprivrednoj površini propisana je u Tablici 3. Dodatka I. ovoga Programa.

2. Iznimno od odredbi točke 1. ovoga članka, najveća dozvoljena količina stajskog gnoja prema graničnim vrijednostima može biti veća od one propisane u Tablici 3. Dodatka I. ovoga Programa, ukoliko se provodi kemijska analiza stajskog gnoja kojom su dobivene vrijednosti dušika, fosfora i kalija manje od vrijednosti prikazanih u Tablici 3. Dodatka I. ovoga Programa.

3. Kemijska analiza stajskog gnoja iz točke 2. ovog članka provodi se za sljedeće parametre:

- sadržaj suhe tvari stajskog gnoja,
- sadržaj ukupnog i amonijskog dušika (N),
- sadržaj fosfora (P₂O₅),
- sadržaj kalija (K₂O),
- pH stajskog gnoja.

4. Kemijska analiza iz točke 3. ovoga članka provodi se najmanje dva puta godišnje, a prije primjene stajskog gnoja na poljoprivredne površine.

Skladištenje i zbrinjavanje stajskog gnoja

Članak 13.

1. Stajski gnoj skladišti se na uređenim gnojištima: platoima za kruti stajski gnoj, gnojišnim jamama, lagunama, jamama za gnojnicu, ili u drugim spremnicima (u daljem tekstu: spremnici).

2. Spremnici moraju biti vodonepropusni, tako da ne dođe do izlivanja, ispiranja ili otjecanja stajskog gnoja u okoliš, kao i onečišćenja podzemnih i površinskih voda. Tekući dio stajskog gnoja mora biti prikupljen u vodonepropusne gnojne jame iz kojih ne smije biti istjecanja u podzemne ili površinske vode.

3. Spremnici moraju svojom veličinom zadovoljiti prikupljanje stajskog gnoja za šestomjesečno razdoblje.

4. Veličina spremnika za stajski gnoj, ovisno o vrsti domaće životinje i obliku stajskog gnoja, propisana je u Tablici 4. Dodatka I. ovoga Programa.

5. Iznimno od odredbi točke 4. ovoga članka, gnojne jame nije potrebno izgraditi ukoliko se kroz sustav i tehnologiju uzgoja domaćih životinja ne stvara gnojnica.

6. Prijelazno razdoblje za izgradnju odgovarajućih spremnika, sukladnih odredbama točke 4. ovoga članka, je:

- 4 godine za poljoprivredna gospodarstva s 1 ili manje UG,
- 2 godine za ostala poljoprivredna gospodarstva,

od dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Članak 14.

1. Ako se gnojidba stajskim gnojem ne može provesti u skladu s člankom 9. točkom 1. zbog nedovoljnih poljoprivrednih površina te ukoliko se skladištenje stajskog gnoja ne može provesti u skladu s člankom 13. točkom 4. ovoga Programa, poljoprivredno gospodarstvo mora višak stajskog gnoja zbrinuti:

- gnojidbom poljoprivrednih površina drugog vlasnika na temelju ugovora,
- preradom stajskog gnoja u bioplin, kompost, supstrat i drugo na gospodarstvu ili na temelju višegodišnjeg ugovora,
- zbrinjavanjem stajskog gnoja na druge načine.

2. Poljoprivredno gospodarstvo mora posjedovati pismene dokaze o zbrinjavanju viška stajskog gnoja iz točke 1. ovoga članka.

3. Zbrinjavanje viška stajskog gnoja iz točke 1. ovoga članka provodi se u skladu s načelima dobre poljoprivredne prakse.

Razdoblje primjene

Članak 15.

Ovaj Program stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji i donosi se za razdoblje od četiri godine od dana stupanja na snagu.

Završne odredbe

Članak 16.

Ovaj Program objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 011-02/12-01/171

Urbroj: 525-07/0012-13-8

Zagreb, 9. siječnja 2013.

Ministar

Tihomir Jakovina, v. r.

DODATAK I.

Tablica 1.: Pripadajući iznos UG po pojedinoj vrsti domaće životinje

DOMAĆA ŽIVOTINJA	UG/DOMAĆOJ ŽIVOTINJI
Odrasla goveda starija od 24 mjeseca	1,0
Goveda starosti od 12 do 24 mjeseca	0,6
Goveda starosti od 6 do 12 mjeseca	0,3

Rasplodni bikovi	1,4
Telad	0,15
Konji	1,2
Ždrebad	0,5
Ovce i koze	0,10
Janjad, jarad	0,05
Krmače	0,3
Nerasti	0,4
Svinje u tovu od 25 do 130 kg	0,15
Odojci	0,02
Kokoši nesilice	0,004
Tovni pilići	0,0025
Purani	0,02
Kunići i pernata divljač	0,002

Tablica 2.: Količina dušika u stajskom gnoju dobivenom godišnjim uzgojem domaćih životinja, preračunato na UG

VRSTA DOMAĆE ŽIVOTINJE	kg N/godina
Goveda	70
Konji	60
Ovce i koze	70
Svinje	80
Perad	85
Ostale domaće životinje	85

Tablica 3.: Najveća dozvoljena količina primjene stajskog gnoja na poljoprivrednoj površini

Vrsta stajskog gnoja	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Granične vrijednosti primjene dušika (N)	Najveća dozvoljena količina stajskog gnoja prema graničnim vrijednostima	Sadržana količina hranjiva (kg)		
	(%)	(%)	(%)	(kg/ha)	(t/ha)	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Goveđi	0,5	0,3	0,5	210	42	210	126	210
				170	34	170	102	170
Konjski	0,6	0,3	0,6	210	35	210	105	210
				170	28	170	85	170
Ovčji	0,8	0,5	0,8	210	26	210	130	210
				170	21	170	106	170
Svinjski	0,6	0,5	0,4	210	35	210	175	140
				170	28	170	142	113
Kokošji	1,5	1,3	0,5	210	14	210	182	70
				170	11	170	147	57
Brojlerski	3,0	3,0	2,0	210	7	210	210	140
				170	5.5	170	170	110
Goveđi kompost	2,1	2,2	0,8	210	10	210	220	80
				170	8	170	180	65
Goveđa gnojovka	0,4	0,2	0,5	210	52 m3/ha	208	104	260
				170	42 m3/ha	170	85	210
Svinjska gnojovka	0,5	0,4	0,3	210	42 m3/ha	210	168	126
				170	34 m3/ha	170	136	102

Tablica 4.: Veličina spremnika za stajski gnoj prema vrsti domaće životinje i obliku stajskog gnoja, za šestomjesečno razdoblje prikupljanja, u m3

DOMAĆA ŽIVOTINJA	GNOJOVKA	KRUTI STAJSKI GNOJ	GNOJNICA
Odrasla goveda starija od 24 mjeseca	7,1	7,0	3,5
Goveda starosti od 12 do 24 mjeseca	5,8	4,2	2,9

Goveda starosti od 6 do 12 mjeseca	2,3	2,1	1,2
Rasplodni bikovi	7,1	7,0	3,5
Telad	1,2	1,0	0,7
Konji	-	7,0	-
Ždrebad	-	3,5	-
Ovce i koze	-	1,0	-
Janjad, jarad	-	1,0	-
Krmače	2,55	1,73	0,84
Nerasti	2,55	1,73	0,84
Svinje u tovu od 25 do 130 kg	0,64	0,44	0,21
Odojci	0,21	0,09	0,035
Kokoši nesilice	0,032	0,016	-
Tovni pilići	-	0,006	-
Purani	-	0,03	-
Kunići i pernata divljač	-	0,042	-

DODATAK II.

Granične vrijednosti unosa dušika u tlo, prema biljnim vrstama

BILJNE VRSTE	GRANIČNA VRIJEDNOST (kg N/ha)
Krma s trajnih travnjaka i pašnjaka:	
2 – kosni travnjak	170
3 – kosni travnjak	240
4 – kosni travnjak	320
Pašno-košna uporaba	240
Djeteline i djetelinske mješavine	80
Djetelinsko-travne mješavine	240

Trave, travne mješavine i djetelinsko-travne mješavine	320
Kukuruz za zrno	270
Kukuruz za silažu	270
Krumpir	240
Pšenica	180
Ječam	150
Tritikale	150
Zob	120
Raž	120
Druge žitarice	120
Uljana repica	200
Druge uljarice	80
Hmelj	270
Soja	80
Suncokret	150
Šećerna repa	300
Korjenaste krmne kulture	200
Drugi jednogodišnji usjevi	200
Duhan	80
Voćne vrste:	
Voće	150
Masline	100
Drugo voće (jagode, borovnice)	80
Vinova loza	100
Povrće:	
Plodovito	250

